## Volba Saula králem

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
54

# 1 Samuelova 10, 17–27; kap. 11

## Postřehy pro učitelku

**vysvobodil jsem vás z moci Egypta i z moci všech království, která vás utlačovala (10,18)** Hospodin vysvobodil Izrael od královské moci a Izrael teď chce – krále. Povolání krále je tedy krok zpět. Králové tehdy byli buď sami pokládáni za bohy (farao) nebo byli syny bohů (Babylon a dal.). Osoba krále nahradila Boha jako toho, který všechy sjednocuje, o všechny se stará, má konečné slovo. Král je „náhražka Boha“, která částečně funguje, protože lidé nedokáží být bez vlády. Mají protichůdné zájmy, když nad nimi není poslední rozhodčí, který má moc vynutit své rozhodnutí, nedokáží žít v míru. Lidé jsou také vrtkaví ve svých plánech, mají rozdílné názory a tak bez jednotné vlády nejsou společně schopni nic dělat. Proto bude později Bůh krále chránit a jeho moc prosazovat (David se neodváží vztáhout ruku na Saula, protože je Hospodinův pomazaný). Ale je to ústupek, králem má být Hospodin sám. Když si člověk volí za vládce člověka, volí si vlastně sám sebe. Sám sebe, člověka, chce člověk poslouchat místo Boha.

**Hledali ho tedy, ale nebyl k nalezení. (20,21)** První neblahé znamení. Člověk nemá vládnout nad člověkem; vládnout má Hospodin a jak už jsme řekli, Saul byl Bohem povolán pouze jako „vojvoda“, vojenský velitel, ne politický král. Ale když už je jednou někomu moc svěřena, je povinen se jí ujmout. Slabý vládce, který není schopen nic prosadit, je horší, než tyran, protože za jeho vlády přestanou platit jakákoliv pravidla, která jsou tu hlavně na ochranu slabých. Slabé může ochránit jedině silný. Podobně váhavě, nerozhodně vedená válka přináší pravidelně daleko více obětí než válka vedená razantně a rychle. Vládce nesmí příliš váhat a špatné rozhodnutí je vždy lepší než žádné rozhodnutí. Když už na Saula všichni spoléhají, nemá právo váhat.

**převyšoval od ramen vzhůru všechen lid (10,23)** Nápadná urostlost a pohlednost Saula ukazuje, že si jej lidé nevolí jen jako „organizátora“, ale jako někoho, koho by mohli milovat a obdivovat, ke komu by mohli vzhlížet. Tedy skutečně jako jakéhosi malého boha. Právě na

Saulovi, který bude nerozhodný a zároveň ješitný, ukáže Bůh lidu, jak je toto očekávání matoucí – že zdání klame. Je to vidět už při volbě. „Krasavce“ Saula musí přivést ostatní. Stojí sice uprostřed nich vysoký, ale přivést ho museli jao dítě; sám neví, co má dělat, stojí tam jako tvrdé y. Saulovým „protivníkem“ bude naopak zrzavý, spíše pomenší David. Při jeho pomazání Hospodin Samuelovi řekne „Nejde o to, nač se dívá člověk. Člověk se dívá na to, co má před očima, Hospodin však hledí na srdce.“

**Hleďte, koho vyvolil Hospodin, není mu rovného ve všem lidu! (10,24)** Saul byl celou dobu proti království. Ale když Hospodin na věc přistoupil, když už k volbě došlo, je k Saulovi zcela loajální. Vládcové nejsou bozi, častojsou to lidé spíš průměrní, ale kvůli pokoji, pořádku a dodržování zákonů, což mají zajišťovat, je máme poslouchat. „Nebudeš zlořečit Bohu ani nebudeš proklínat předáka ve svém lidu.“ (Exodus 22, 27)

**promluvil k lidu o právu královském, zapsal je do knihy (10,25)** Je z toho hotová věc. Když chtěli krále, musí ho už poslouchat. A ke královskému právu patří i to, že si král bude brát to nejlepší, že potřebuje „reprezentovat“, že bude žít v luxusu (1 Samuelova 8, 11–18) Tohle právo dává králi sám Hospodin (!), lid ho chce i za těchto podmínek. Všimněme si také, jak v Písmu platí „co je psáno, to je dáno“. Je správný obyčej všechny zásadní věci dojednávat písemně, protože pak se jde k napsanému vždy vrátit a zjistit, kdo má pravdu. Psané smlouvy a dohody brání pozdějším dohadům a sporům, které nejde rozhodnout, protože si už nikdo nepamatuje, jak to bylo.

**Také Saul šel domů do Gibeje; a s ním šla družina bojovníků, jejichž srdcí se dotkl Bůh. (10,26)** Zatím se Saul řídí Hospodinovým slovem, že je pouze vojenským velitelem. Zatím není žádná válka, takže i když je král, neusadí se v paláci, ale vrátí se tam, kde je doma a čeká. S tím, aby Saul velel vojákům, Bůh soulasil. Být velitelem byla poměrně nevděčná věc. Velitel musí první do bitvy, rozhodnutí čekají všichni od něho, i ve stresu obtížné situace se musí rozhodnout, musí riskovat životy druhých, „posílat je na smrt“, sám je ohrožen. Každý nezdar padá jedině na jeho hlavu. Družina bojovníků nechce se Saulem vládnout, ale sloužit. Saul není zcela špatný a zlý – hned v další kapitole skutečně vysvobodí svůj lid, na začátku se skutečně chová jako voják, jak ho i Bůh povolal. Problémy nastanou, až Saul začne být politikem. Až se začne bát Davidovi popularity, až začne dělat všecho jen proto, aby si uchoval moc, místo aby jeho moc sloužila druhým. Saul je smutná, nejdnoznačná postava. Bůh nám na něm ukazuje, jací jsme, když je naše víra slabá – ne úplně do základů zakžení a špatní, i něco dobrého dovedeme udělat, ale jiné naše chyby to dobré převáží, smazávají. David oproti Saulovi bude tím, kdo v Boha věří, kdo je proto rozhodný, i když se ve svém životě dopustí také hrozného hříchu. Ale pořád je někým, kdo na rozdíl od nejednoznačného, obojetného Saula pevně věří v Boha.

**A pohrdali jím, ani dar mu nepřinesli. On však jako by neslyšel. (10,27)** Jak už jsme naznačili, je Saulova chyba a vina, že když už moc má, ujímá se jí rozpačitě a důsledně ji neprosazuje. Má-li mít jeho kralování nějaký smysl, má-li lidi sjednocovat, chránit a prosazovat právo, jeho autorita musí být nezpochybnitelná, musí ho poslouchat všichni. Teď už nejde jen o jeho osobu. Má povinnost chránit vážnost úřadu, který mu udělil Bůh. To samé se vztahuje i na starší a duchovní církve, kteří už nejednají jako soukromé osoby, ale mají úřad od Boha, za jehož vážnost jsou odpovědni i při vědomí vlastních chyb a slabostí. Nakonec každý křesťan je součástí „lidu kněží“ a tak má v rozumné míře dbát o svou pověst; ne kvůli sobě, ale kvůli pověsti celé církve, lidu Božího.

**Uzavři s námi smlouvu a budeme tvými otroky. (11,1)** Co chce Náchaš zatím není jasné, nicméně válka se tehdy vedla buď o kořist, nebo o výdohné území. V první případě by asi zabil všechny muže, ženy a děti odvedl jako otroky a pobyl majetek. A nebo chce město pro svůj kmen, pak by je pobyl všechny. Jábešští nabízejí Nachášovi obchod. Ušetří si boj, který by také nemusel vyhrát a bude dostávat od Izarelců „výpalné“, tribut. Oni si také ušetří boj, zachovají si život a své město. Jábešští chtějí s Náchašem uzavřít smlouvu – smlouva v orientě funguje jinak, neuzavírají ji rovnocenní partneři, ale téměř vždy silnější se slabším. Silnější se zavazuje slabšího šetřit, chovat se k němu předvídatelně, slabší se zavazuje sloužit. Stejná je Hospodinova smlouva s Abrahamem a později s celým Izraelem. Hospodin je všemohoucí, ale zavazuje se chovat se předvídatelně, lid chránit, Izraelci mají sloužit. Není to druh smlouvy, kterou by slabší strana mohla vypovědět. Naopak, slabší strana je ta, které by mělo na smlouvě záležet, která ji potřebuje. Proto ji nabízejí Gibejšští Náchašovi. Když Hospodin dává smlouvu Izraeli, silnější slabšímu, je to velká milost. Bůh je všemohoucí, stojí nad dobrem a zlem, nic ho samo o sobě nenutí, aby vůči nám dodržoval nějaká pravidla. Jen jeho dorbá vůle a jeho dané slovo.

**každému z vás vyloupnu pravé oko. Tak uvedu pohanu na celý Izrael. (11,2)** Zřejmě proto, aby město pacifikoval a měl tak zajištěnu jeho stálou poslušnost. S jedním okem se moc dobře nebojuje. Také jde asi o ukázku bezohlednosti, demonstraci síly, aby si Izrael řekl: Už teď s námi nakládá strašně a to máme smlouvu. Raději buďme poslušní, ať to není ještě horší. Tohle fungovalo v Egyptě, kdy farao stížil Izraelcům práci a ti pak odmítali snahu Mojžíše je vysvobodit, aby si to ještě íce nerozlili, aby nebylo ještě hůř.

**Nebude-li nikoho, kdo by nás zachránil (11,3)** To se dobře hodí k tomu, co jsme řekli o vládě, že má být pevná. Lidé poslouchají jen toho, kdo má moc je ochránit, i kdyby byl kdovíjak zlý. Filosof Kant to schrnul do dobré zásady „poroučet mi smí jen ten, kdo mě dokáže ochránit“. Úkolem každé vlády je především bránit bezpečí lidí, všechno další je až navíc.

**zmocnil se ho duch Boží. Vzplanul nesmírným hněvem (11,6)** Z Ducha nejsou jen „pozitivní city“, jako láska, pokoj atd., ale i žízeň po spravedlnosti, spravedlivý hněv. I Kristus v Kázání na hoře říká „Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.“ Bůh není jen dobrý, ale také spravedlivý. Miluje člověka, ale také nenávidí hřích a nespravedlnost. Že je ten hněv z Ducha, poznáváme podle toho, že se ho věc vlastně osobně netýká. Je to nějaká Jábeš kdo ví kde, mohlo by mu to být jedno. Ale Duch působí, že se nás zmocňuje hněv i nad nespravedlností, která se děje někomu jinému, koho ani neznáme. Jako Bůh je ke všem a všude stejně spravedlivý, tak také kdo má Ducha Božího nenávidí každou nespravedlnost.

**Tohle se stane s dobytkem každému, kdo nevytáhne za Saulem a Samuelem. (11,7)** Saul jedná správně, když ve věci záchrany bližního nepřipouští žádný kompromis. A jde na to chytře. Lidé by si mohli říci „co je nám do Jábeše“. Teď stojí věc jinak, lidem jde o majetek, který je pro ně bohužel často důležitější, než sám život. Lidé jsou ochotni riskovat skoro cokoliv, ale jak dojde na majetek a peníze, bývají opatrní. Třeba k bezpečnosti na amerických silnicích přispělo nejvíc, že kdo má přetupek, platí vyšší pojištění. Každý sice ví, že neopatrná jízda ho může stát život, ale to skoro s nikým nehne. Vyhlídka na vyšší pojistku naopak poděsí každého. K dobrému vedení lidí patří naučit se jejich neřesti „zapřáhnout“ do něčeho dobrého. I sám u sebe to má člověk umět; třeba když je líný, může se naučit dělat věci včas právě proto, aby pak mohl více lenošit.

**Zítra vyjdeme k vám. Pak s námi udělejte, co uznáte za dobré. (11,10)** Je to lest, Náchaš má být ukolébán, že už mu město spadlo do klína a ztratit ostražitost. Člověk polevní, když má pocit, že už má skoro vyhráno.

**Nazítří Saul rozestavil lid do tří oddílů a za jitřní hlídky vtrhli doprostřed ležení (11,11)** I když boj vede Hospodin, téměř vždy se u biblických příběhů dovídáme i taktiku. Většinou to bývá překvapivá, přepadová taktika, protože Izraelci jsou většinou méně početní a hůře vybavení. Taková taktika je vždy riskantní a takovou akci může provést jen ten, kdo pevně věří, že akce vyjde – taktika Izraelců je pevně spojená s vírou v Boží pomoc. Až později dojde na bitvu s Goliášem, budou Izraelci stejně vojensky silní jako Pelištejci a přitom nic nedokážou – bude chybět víra. (Za zmínku stojí, že i moderní Izraelská armáda využívá především taktiku překvapení, noční boj, útok na tábor/letiště protivníka atd.) Za Izrael bojuje Hospodin, což se projevuje nejvíce tím, že Izraelci jsou si jisti vítězstvím, jako zde Saul. „A to vítězství, které přemohlo svět, je naše víra.
Kdo jiný přemáhá svět, ne-li ten, kdo věří, že Ježíš je Syn Boží?“ (1 Janova 5, 4n)

**Kdo říkal: To Saul má nad námi kralovat? Vydejte ty muže, ať je usmrtíme! (11, 12)** Lidé mají sklon osobnosti buď přeceňovat nebo podceňovat a jsou v tom vrtkaví. Snad se ani

nesetkáme s hodnocením politika nebo veřejné osoby, které by bylo vyvážené. Buď v očích lidí dělá všechno dobře nebo všechno špatně. Jako křesťané bychom měli lidi posuzovat střízlivěji, měřítkem Božího Zákona.

**Ale Saul řekl: „Dnešního dne nebude nikdo usmrcen…“ (11,13)** Není zcela jasné, zda Saul udělal dobře, nebo špatně. Přiznává slávu Bohu a ne sobě, uctívá Boha slitováním. To vypadá správně. Na druhou stranu, dále platí, že svou autoritu dostal od Boha a má povinnost ji hájit. Není na něm, aby udílel milosti, když byl urážkou krále uražen sám Bůh. Saulova nečinnost vzhledem k těm, kteří urážejí královský úřad se objevuje podruhé na stejném místě, na konci příběhu. Saul má tentorkáte podporu většiny pro razantní zákrok proti protivníkům, ale ani tentokrát ji nevyužije. Každopádně, vidíme, že Saul nebyl nějak do přirozenosti pomstychtivý ani krutý. Přesto jej pak žárlivost na Davidovu slávu později povede ke krvežíznivosti, nespravedlnosti a velkým krutostem.

**Nuže, pojďme do Gilgálu, obnovíme tam království. (11,14)** Saulova volba je potvrzena činy. Možná se k němu v Gilgálu mají přihlásit ti, kteří mu doposud odporovali.

# Osnova výkladu

1. Samuel podruhé varuje lid. Bůh je přece vysvobodil, aby nemuseli vládnout žádnému člověku. Ale zase nikdo neposlouchá.
2. Saul se najednou stydí být králem. Ale to není správné. Je to jeho úkol do Boha být králem. Král musí být statečný a rozhodný. Král se nikdy nesmí vzdávat ani schovávat, protože na něj ostatní spoléhají, že si bude vědět rady.
3. Saul je sice o halvu větší než všichni ostatní a pohledný, ale nevěří dost pevně Bohu a tak je váhavý a nerozhodný. Jak člověk vypadá, může mást.
4. Saul byl proti tomu, aby měli krále, protože se to Bohu nelíbilo. Ale když už jim Bůh krále dovolil, Samuel ho poslouchá a podporuje. Kdyby lidé nedokázali taky někdy poslouchat, nedokázali by společně nic udělat.
5. Samuel zapíše, na co má všechno král právo, aby si apk někdo nestěžoval a neříkal, že nevěděl, jaké to bude. Král může mít vlastně skoro všechno.
6. Saul jde zatím domů, protože nemá vládnout někde v paláci a přiazovat lidem, co mají dělat. Má jim rozkazoavt ve válce a žádná válka zatím není.
7. Saul nepotrestá ty, kdo se mu posmívají, i když by měl. Saula udělal králem Hospodin a kdo to zpochybňuje, uráží Boha.
8. Náchaš chce zničit Jábeš, místní se s ním chtějí dohodnout.
9. Náchaš je chce zmrzačit, aby se pak proti němu nebouřili a aby z něho měli všichni strach.

10. Volají Saula na pomoc a Saula se zmocní Boží Duch, takže dovede rozsekat krávu na kusy. Saula se to vlastně netýká, ale kdo má Božího Ducha, tomu vadí každá nespravedlnost. Konečně se chová jako král, když nědá nikomu na vybranou, zda má táhnout do boje.
11. Přepadne Náchaše překvapivě. Asi proto, že Izralců je míň. Aby to provedl, musel věřit, že mu Bůh pomůže. Kdbyby tomu nevěřil, nenašel by odvahu tak riskantní plán provést.
12. Saul vyhraje, ale zas nepotrestá ty, kteří ho neberou vážně. Teď mu ale Veří víc lidí a tak ho znovu provolají králem.

## Možné otázky pro děti

1. Proč se Saul schovával, když ho vybrali za krále?
2. Proč si nevšímal toho, že se mu někteří posmívají?
3. Je každý kdo je velký a silný taky statečný

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 10,17–11,